

mentària que els donaren en ingressar a files. Això fa que l'exèrcit rebel presenti un aspecte miserable. Les evasions són cada dia més nombroses i, quan el fugitiu deixa familiars, aquests perillan d'ésser afusellats immediatament com a represàlia.

Tots els catalans que complien el servei militar a Saragossa foren incorporats a regiments de Burgos, Avila, Logronyo i Samora. Als companys de referència els traslladaren de Samora al front de Guadarrama, i al mateix sector on caigueren els amics Sunyol i Ventura.

Conten que llurs companys de regiment els ensenyaren el lloc on foren assassinats, el tros de terra que cobreix les seves despulles. Aquesta sepultura és venerada per tots els catalans que resten en aquell front obligats per una disciplina de terror. Quan passen per aquell indret, encara que sigui dissimuladament, posen damunt la tomba un pols de terra, expressant així llur emoció i respecte.

La narració dels fets els fou donada de la següent manera: Del 4 al 10 d'Agost del passat 1936, un cotxe ocupat per un diputat català, un periodiste, un cadet i el xofer arribà al kilòmetre 52 de la carretera de Madrid a la Corunya, on es troba "La Casilla de la Muerte", lloc que anomenen així per haver estat una posició molt perillosa per a l'exèrcit rebel mentre fou ocupada per les forces republicanes, la qual fou abandonada el dia anterior al que succeïren els fets que comentem. "La Casilla de la Muerte" és una d'aquelles barraques que molt sovint es troben a les carreteres d'Espanya amb la inscripció de: "Casilla de Peones Camineros".

Quan el cotxe va arribar davant l'esmentada "Casilla" es parà, baixaren els seus ocupants els quals creient, sense dubte, trobar-se entre tropes lleials, donaren el crit-consigna de: "Viva la República", que fou contestat amb la mateixa forma per l'alferez que comandava l'avançadeta.

El diputat feu una descripció de la manera com lluitaven les forces catalanes al front d'Aragó i de la confiança que tenien d'aconseguir els objectius immediats d'Osca i Saragossa. Manifestà que els portava l'adhesió sincera de Catalunya i volgué encoratjar-los a prosseguir amb fermesa la lluita començada. En aquell moment l'oficial els invità a entrar a la "Casilla", on pogueren comprendre, ben aviat, la greu equivocació soferta i la funesta sort que els era reservada.

Els desposseïren de tot el que portaven i foren tractats de forma inhumana.

El periodista va acreditar la seva condició professional recordant els drets reconeguts als que compleixen una missió informativa i que, per tant, no lluiten amb les armes a la mà; però fou endebades, car l'oficial li respongué que ells no entenien d'aquestes coses i que a tots els esperava la mateixa fi.

Els feren arrengrer prop de la pedra que marca el kilòmetre 52 de la carretera i foren executats immediatament.

El Centre Catalanista d'Esquerra, amb aquesta informació, ha volgut donar a conèixer a l'opinió catalana el resultat de